TİASAD

Türk & İslam Dünyası Sosyal Araştırmalar Dergisi
The Journal of Turk & Islam World Social Studies

Yıl: 7, Sayı: 25, Haziran 2020, s. 46-58

Dr. Öğr. Üyesi Aşlı SOYSAL EŞİTTİ

Ardahan Üniversitesi, Türk Dili ve Edebiyatı, soysal_asli@hotmail.com

CENK HİKAYELERİ'NDE BİR MÜCADELE ALANI OLARAK ERKEKLİK VE ERKEKLİK TEMSİLLERİ¹

Özet

Tarihsel, toplumsal ve kültürel bir inşa olan toplumsal cinsiyet, kişileri, toplumsal norma uygun bireyler haline getirme işlevini üstlenmiştir. Toplumsal cinsiyet normları erkekler üzerinde oldukça etkilidir ve onların yaşamını kuşatır. Bu yolla erkeklerin eril norma uygun özellikler kazanması amaçlanır. Toplumsal cinsiyete ait söylem ve uygulamalar aracılığıyla erkekler üzerinde baskı kurulduğu ve kendileri olmalarının önünde engellendiği görülür. Murathan Mungan'ın *Cenk Hikayeleri* adlı kitabında yer alan hikayelerde erkeklığe ait söylem ve uygulamaların erkekler arasında rekabet ortamı yarattığı, erkeklığe kabul törenlerinin, gelenek, görenek ve normların erkekleri diğer erkeklerle karşı karşıya getirdiği görülür. İncelenen hikayelerde, toplumsal cinsiyet kimliğinin erkekler için zorunlu kıldığı iktidar, güç, cesaret gibi özellikleri göstermeye yönelik davranışların, kimlik sorunu, yalnızlık, iletişimsizlik, yabancılaşma ve aidiyet problemini de beraberinde getirdiği tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Murathan Mungan, Hikâye, Toplumsal Cinsiyet Eleştirisi, Erkeklik

¹ Bu çalışma yazarın, “Murathan Mungan’ın Hikâye ve Romanlarında Toplumsal Cinsiyet Eleştirisi” başlıklı doktora tezinden geliştirilerek hazırlanmıştır. / This article was prepared and developed from the author’s PHD dissertation titled; “Gender Criticism in the Novels and Stories of Murathan Mungan”

MASCULINITY AND REPRESENTATIONS OF MASCULINITY AS A BATTLEGROUND IN *CENK HİKÂYELERİ*

Abstract

Gender which is historically, socially and culturally constructed, has undertaken the function of making individuals suitable for the social norms. Gender norms are highly effective on man and encompass their lives. In this way, it is aimed for men to acquire qualities suitable for the masculine norms. It is seen that, through gender rhetoric and practices, men are pressured and prevented from being themselves. In the stories of Murathan Mungan's *Cenk Öyküleri* book, it is seen that discourse and practices of masculinity create a competitive environment among men, and the ceremonies of admission to manhood, traditions, customs and norms bring man against other men. In the analyzed stories, it is determined that the behaviors that show the characteristics such as power, strength and courage that gender identity necessitates for men bring along the problem of identity, loneliness, lack of communication, alienation and belonging.

Keywords: Murathan Mungan, Story, Gender Criticism, Masculinity

Giriş

Murathan Mungan, çeşitli edebi türlerde eser veren, Türk Edebiyatı'nın önemli kalemlerinden biridir. Yazarın eserlerinde çoğulcu bir yaklaşımla toplumun farklı kesimlerine yer vermesi, Türkiye'de toplumsal cinsiyet ile ilgili kalıplaşmış değer yargılarına eleştirel bir bakış açısı ile bakılmasına imkân vermektedir. Yazarın hikâye ve romanları ile ilgili yapılan tez çalışmasında, Mungan'ın eserlerinde sıklıkla yer verdiği kimlik meselesi, yalnızlaşma, aidiyet problemi, yabancılaşma, kalıplaşmış değer yargıları, benlik sorunu, iktidar ve iletişimsizlik gibi temel izleklerin toplumsal cinsiyet eleştirisinin kuramsal çerçevesi ile ele alınması, tüm bu izleklerin cinsiyet kimliklerinin problemleri konumunu ifade etmede bir araç olarak kullanıldığı sonucunu ortaya çıkarmıştır.

İnsanoğlu, biyolojik cinsiyetine göre kadın ve erkek olarak adlandırılır ve yaşadığı toplumun tarih, örf, âdet, gelenek, görenek ve kültürel değerleriyle şekillenen toplumsal cinsiyet sınırları içinde hayatını sürdürür. Bu sınırlar, erkek ve kadın için çoğunlukla kuşatılmışlık ve çıkmazı da beraberinde getirir. Toplumsal yapılar tarafından sınırları belirlenen kadın ve erkek olma durumlarını bir sorun olarak ele alan toplumsal cinsiyet eleştirisi, kadının toplumdaki konumunun iyileştirilmesi için çalışan feminizmin yanı sıra, erkeğin de eril normlar tarafından kuşatıldığı söyleminden hareketle, erkeğin problemleri toplumsal konumuna dikkat çeken erkeklik çalışmalarıyla, kadının da erkeğin de toplumsal cinsiyet normları tarafından baskı ve denetim altına alındığına dikkat çeker. Bu bağlamda Mungan'ın eserlerinde, ataerkil bir yapılanma içinde birincil toplumsal konuma yerleştirilen erkek biyolojik cinsiyetinin, erkek için de toplumsal normlar tarafından sınırları belirlenmiş, sürekli olarak erkekliğin ispat edilmesi zorunluluğuyla yeniden inşa muhtaç, erkekleri diğer erkeklerle karşı karşıya getiren bir alan olarak ele alındığı görülür. Yapılan çalışmada Mungan'ın eserlerinde erkeklik ile ilgili kalıplaşmış değerlerin sorgulandığı tespit edilmiştir. Mungan'ın erkeklik meselesine bakışını temsil eden hikâyelerden oluşan *Cenk Hikâyeleri*'nde, erkek olduğu için her zaman kadından bir

adım önde görülen, iktidar sahibi, baba ve koca olduğunda aile reisi, oğul olduğunda soyun temsilcisi olarak görülen erkek olma halinin bir sorunsala dönüştürüldüğü görülür. Bu yolla toplumsal cinsiyet normları tarafından erkek için belirlenen görev ve sorumlulukların erkeği de kuşattığı ve baskı altına aldığı vurgulanarak, erkekliğin çoğu zaman erkek için kendisini gerçekleştirmenin önünde bir engele dönüştüğüne dikkat çekilir.

Murathan Mungan'ın 1986 yılında yayımlanan *Cenk Hikayeleri* adlı kitabında yer alan, *Şahmeran'ın Bacakları*, *Ökkeş ile Cengâver*, *Kasım ile Nâsır*, *Binali ile Temir* adlı hikâyelerin toplumsal cinsiyet eleştirisi ile incelendiği çalışmada, toplumsal cinsiyet normlarının oluşumunda ve süreklilik göstermesinde, ataerkil yapıların etkisi üzerinde durularak, erkeklik meselesinin, erkekleri törelerle sınayan, eril rekabet duygusuyla yarıştıran, erkekliğini kaybedeceği korkusuyla endişelendiren bir baskı unsuruna dönüştüğü görülür. Eril toplumsal cinsiyet normlarının erkeğin iktidar sahibi, güçlü ve cesur olduğu takdirde erkekliğinin kabul göreceğine dair baskıları, erkeğin norma göre hareket etme zorunluluğu hissetmesine ve kendi varlığını bir sorun olarak algılayarak benliğini dünya üzerinde konumlandıramamasına ve kendisi olamamasına sebep olur. Yapılan çalışmada ataerkil yapıların etkisiyle şekillenen erkek toplumsal cinsiyet kimliğinin metinsel yansımaları incelenmiş, bu yapıların erkekleri kuşatan ve baskı altına alan yapısı üzerinde durulmuştur.

1. Çıraklık ve Eril Rekabet

Şahmeran'ın Bacakları adlı hikâyede, ustasının anlattığı Şahmeran masalının etkisiyle çocukluktan çıkarak değişen İlyas'ın, kendini tanıma ve hayatı anlamlandırma süreci anlatılır. Mahir Usta tarafından anlatılan şahmeran masalında şahmeran iyiliği; insanlar ise ihaneti temsil eder. İlyas'ın Mahir ustanın yanında şahmeran masalını dinleyerek geçirdiği günler hem çırak olarak yetişmesine hem de meslek sahibi olarak eril toplumsal normlara uygun bir erkekliği öğrenmesine imkân sağlar. Belirli bir yaşa gelen çocukların bir ustanın yanına çırak olarak verilmesi, çocukluktan çıkarak para kazanmayı, sorumluluk almayı ve mesleki olgunlaşmayı da beraberinde getirerek, eril toplumsal cinsiyet normlarına uygun geleneksel değerlerin benimsenmesine imkân verir. Hikâyede bir ustanın yanına verilen çocukların değişimi “(b)ize onlar büyümüşler, çok büyümüşler gibi gelirdi işlerinin, tezgâhlarının başında; sanki daha dün kadar aynı sokakta aralarında koştığımız çocuklar bunlar değildi. Hepsinin yüzü adamlaşmıştı” (Mungan 2011: 14)² sözleriyle ifade edilir. Hikâyede çıraklık aracılığıyla erkeğe toplumsal olarak verilen ekonomik sorumluluk vurgulanır. “Türkiye’de ataerkil değerler içinde evi geçindirmek erkeğin görevi sayılır. Erkeğin bu görevi yerine getirebilmek için çalışması ve bir iş ya da meslek sahibi olması, toplumsal cinsiyet rolünü pekiştirmesine olanak sağlar” (Soysal Eşitti 2016: 164). İlyas'ın da para kazanmaya başlamasıyla çocukluktan çıkarak erkekler dünyasına adım attığı görülür.

Ustasını seven ve kısa zamanda çıraklığa alışan İlyas, ustasının yeteneği karşısında kıskançlık duygusuna kapılmaktan kendini alıkoyamaz ve ustasını kendisine rakip olarak görmeye başlar. Rekabet duygusunun doğabilmesi için “geride kalma durumu, geride kalma korkusu ile beraber bunların aşılabileceğine dair de bir umut ve bir rakip” gerekir (Saygılı 2016: 18). Yaşlı bir adam olan ustasının varlığını, kendisini gerçekleştirmesinin önünde bir engel olarak gören İlyas, yaşlı adamın ölüme yaklaşmış olduğunu fark ettiğinde ise hislerinden utanır. Ustası hakkında

² *Cenk Hikayeleri* adlı kitaba yapılacak olan metin içi atıflarda sadece sayfa numarası kullanılacaktır.

karmaşık hislere sahip olan İlyas, bir tarafıyla onu severken; diğer tarafıyla ondan nefret eder ve onun yerine geçmek ister. Mahir usta, ona sadece şahmerancılığı öğretmekle kalmaz, anlattığı masal aracılığıyla çocukluktan çıkarak kendisiyle yüzleşmesini ve kendini tanımasını da sağlar. İlyas'ın, "Ustamla kurduğum ilişki bir 'baba-oğul' ilişkisiydi. Babamla kuramadığım, yaşayamadığım bir şeyi ustamla yaşıyordum. Babamın boşluğunu da dolduruyordu o. Babamın yerini aldığını ayırımsamam, öfkeli bir kıskançlığa, yıkıcı bir minnete yol açıyordu" (s. 64) sözleriyle ifade ettiği duygular, bir erkeğin başka erkek karşısında kendini daima rekabet duygusuyla kıyaslamasının neticesi olarak ortaya çıkar. Direk (2005: 43) kişinin bir başka çocuğun, öğrencinin ya da çırağın imkânlarıyla hiçbir çıkar gözetmeksizin kendi imkânları gibi ilgilenmesinin, kişinin kendine çakılı olma durumunun dışına çıkması anlamına geldiğini söyler.

Şahmerancılığı öğrenen İlyas, ustasının övgüsünü kazansa da parasız yatılı sınavını kazanarak şahmerancılığı bırakır. İlyas'ın yeni bir hayat imkânına kavuşmasında, ustanın ona bildiklerini öğretmesinin yanı sıra anlattığı masallar ile kendisini tanımasına imkân vermesi, doğru ile yanlış, öfke ile mutluluğu ayırt etmesini sağlaması etkili olmuştur. İki erkek arasında bu ilişki rekabetin olumlu bir sonuca bağlanması ile sonuçlanır. İlyas, bir zamanlar yaşadığı kasabaya oğulsuz ve çiraksız bıraktığı ustasına kendini affettirmek amacıyla yıllar sonra geri döner ancak ustası ölmüştür. Yazar olan İlyas da ustasına olan gönül borcunu ödemek için *Şahmeran'ın Bacakları* adlı hikâyeyi kaleme alır. İlyas'ın ustasının hatırasını bir hikâye ile sonsuza taşıma arzusu, iki erkek arasındaki rekabet ilişkisinin yapıcı bir ilişkiye evrildiğinin bir göstergesidir.

2. Oğul: Babanın İzsürücüsü

Ataerkil toplumsal yapının devamlılığının sağlanmasında babadan oğula geçen geleneksel erkeklik değerlerinin önemli bir rol oynadığı görülür. "Oğul, babasının sahip olduğu değerleri içselleştirerek, babasıyla arasında bir devamlılık ilişkisi kurar ve babasının adının ve kişiliğinin sürdürücüsü olma görevini üstlenir." (Soysal Eşitti 2016: 166). *Şahmeran'ın Bacakları*'nda bu baba ile oğul arasında olması beklenen devamlılık ilişkisine, Camsap'ın babası Danyal'ın: "Ben yetmedim; benim yetmediğim yerden oğlum sürdürsün. (...) Ömrüm yetmedi; ömrümün yetmediği yerden oğlum sürdürsün" (s. 25) sözleri ile işaret edilir. Erkek çocuk toplumsal olarak babanın işlerini, soyunu ve hanesini devam ettirecek kişi olarak görüldüğü için, ona dünyaya geldiği günden itibaren önemli bir görev yüklenir. Hikâyede olduğu gibi oğulların bazen kendilerine yüklenen bu görevi yerine getirmediikleri, kendi yollarına seçtikleri görülür. Hikâyede de "Hem oğullar, babalarının izsürücüleri değildirler. Babalar, oğullarını kendi kaldıkları yerden sürdüren bir çömez gibi görmekten vazgeçmelidirler. Oğul çömez değildir; oğul, oğuldur" (s. 26) sözleriyle, erkek çocuğun babanın devamı değil ayrı bir birey olduğu ve istediği bir hayatı seçebileceği üzerinde durulur. Böylece, oğulun kişiliğinin babayla özdeş olması beklentisinin, oğulun özerk bir birey olmasının önünde bir engele dönüştüğüne dikkat çekilir.

Gülstan Şah'ı Tahmur'un oğlu Cihanşah'ın doğum hikâyesi ise baba-oğul arasındaki devamlılık ilişkisinin başka bir örneği olarak *Şahmeran'ın Bacakları*'nda yer almaktadır. Şah Tahmur yıllardır baba olamaması dolayısıyla kendini eksik hisseder ve bu duruma çok üzülür. Ataerkil toplumsal cinsiyet normları erkek çocuk sahibi olmayı erkeklik göstergesi sayar ve eril iktidarın devam etmesinden önemli bir rol atfeder. Bu nedenle erkek çocuk, toplumsal hayatta erkekliğin teminatı olarak görülür.

3. Törelerin Erkeklik Üzerindeki Etkisi

Birbirlerini kardeş gibi gören iki yakın arkadaşın töre gereği erkekliklerini ispat etmek için birbirlerini sınadıkları *Ökkeş ile Cengâver* adlı hikâyede, toplumsal olarak erkekliğin kabul edilmesi için verilmesi gereken mücadele anlatılır. Erkekliğin ispatına dayalı bu mücadele, genç erkekler için yalnızlaşmayı, güven kaybını, yıkımı ve hiçlik duygusunu da beraberinde getirir. Hikâyede Ökkeş ile Cengaver'in birbirlerini seven, koruyup kollayan ve birbirlerinin sırlarını bilen arkadaşlar olarak hayatlarını sürdürürken, yaşadıkları obanın töresi gereği değişen hayatları anlatılır. Töreye göre, on beş yaşına gelen erkeklerin, erkekliklerinin sınanması gerekir. Bu sınavdan geçtikleri takdirde erkeklikleri kabul görürken; sınavdan geçemeyenlerin erkeklikleri kabul görmez ve eksik erkek olarak görülerek dışlanırlar. Töreye göre erkek şiddete yatkın, acımasız, güçlü, iktidar sahibi, acımasız ve bencil olmalıdır. Erkeklik, bir “toplumsal inşa”, “toplumsal konum” ve “kimlik konumu”dur (Akis, Özakin ve Sancar 2015: 251). Erkekliğin daima kanıtlanması gereken bir olgu olarak görülmesi, sürekli olarak yeniden inşa edilmesini gerekli kılar. Bu nedenle erkeklik ispat edilmesi gereken toplumsal bir olgu olarak kabul görmektedir. Hikâyede iki erkeğin birbirine olan sevgisi, düşman eden töreye rağmen ağır basar. “Sevgi ilişkisinin zorluğu, insanları birbirine düşman eden, benmerkezci erkek söylemini içeren gelenekler araya girince iyice ortaya çıkmaktadır” (Esen 2012: 202). Sevgi aracılığıyla bir araya gelmesi mümkün olmayan erkeklerin, rekabet ve düşmanlık duyguları aracılığıyla bir araya geldikleri görülür.

Hikâyede Ökkeş'in annesinin de töreyi destekleyen ataerkil dili benimsediği görülür. Bu görüşe göre, törenin sınamadığı ya da onaylamadığı erkeklik, toplumsal olarak kabul görmez. Ökkeş'in annesi “Yaşın gayrı on beştir. Yaşın er yaşına değdi. Erliğini sınamak vakti geldi. Şu iki günün acısına katlanamayan, bir ömrün acısına nasıl katlanır oğul” (s. 100) diyerek, erkekliğin, kanıtlanması ve toplumsal olarak onaylanması gerektiğine işaret eder. Toplumsal cinsiyet normları erkekliği, adet, gelenek, töre ve kurallar aracılığıyla denetler. Biyolojik olarak erkek olmak, toplum tarafından kabul görmek için yeterli değildir. Millett (2011: 63) ataerkil düzende ailenin topluma en büyük katkısının çocukların cinsel rol, ruhsal yapı ve toplum içindeki yer konusundaki tutumlarında ataerkil ideolojiyi benimsemeleri olduğuna dikkat çeker. Ökkeş'in annesi de, oğluna törenin gereklerini yerine getirmesini söyleyerek, törenin tarafında yer alır ve bu yolla ataerkil ideolojinin inşasına katılır. Annesi tarafından Ökkeş'e “(b)elle ki bir ikinci sünnettir bu oğul. Erliğini obalıya göstermenin başkaca yolu yok ki” (s. 100) sözleriyle töreye uymasının gereklilikleri hatırlatılır ve oğlu için alternatif bir davranışın olamayacağı sezdirilir. Bu sözler aracılığıyla erkekliğin, bazı ritüellerden başarıyla geçildiği takdirde toplumsal olarak kabul göreceğine işaret edilir. Hikâyede annenin sözleri, erkek olarak kabul görmeyen ilk aşamasının sünnet olmakla gerçekleşeceğinin ifadesidir. Erkekliğe geçiş ayini olarak görülen sünnet, erkek çocuklarının, “anneye, toprağa, nemliye, geceye, doğaya olan bağ ve bağlılıkları”nın koparılmasının simgesel bir ifadesidir (Bourdieu 2014: 40). Sünnet olan çocuk toplumsal cinsiyet normları tarafından kabul edilen erkeklik ritüellerinin birinci basamağını atmış olur. Erkeklik sürekli olarak yeniden inşa edilmesi gereken bir alandır. Hikâyede de obanın törelerine göre on beş yaşındaki erkeklerin, toplumsal olarak kabul görmeleri için erkekliklerini yeniden kanıtlamaları gerekir.

Ökkeş'in annesi tarafından söylenen “bunca yıl atalarımız erliğini böyle sınamış, erliğe böyle geçmiş” (s. 100) sözleri törelerin, erkekliğe geçişin ancak geleneksel ritüellerin yerine

getirilmesi yoluyla gerçekleştirileceğine işaret eder. Bourdieu (2014: 22), toplumsal düzenin eril tahakkümü onaylamak üzere işleyen sembolik bir yapıya sahip olduğuna dikkat çeker. Hikâyede de erkeklerin töreler aracılığıyla baskı altına alındığı ve erkeklerin toplum tarafından kabul görmesini sağlayacak olan unsurun, ataerkil ideolojinin gereklerini yerine getirmek olduğu vurgulanır:

Aman oğul yanlışla düşme. Cengâver bilek yoldaşındır senin. Bilirim. Yüreğinde yurtluğundur. Onu da bilirim. Lakin iki günlüğüne düşman belle onu. N'olur oğul eli boş dönme köye. Yüzümü yere dökme benim. Alnımı kara çıkarma. Eksik oğul anası etme beni. Kurbanın olam oğul! Sil yüreğinden Cengâverin muhabbetini. İki gün için gözüne kara büyüler bağla, yüreğine kara muskalar tak. Düşman belle Cengâver'i. Can düşmanı belle. Erliğine musallat bir alıcı kuş belle (s. 101).

Ökkeş'in annesi, oğlunun erkekliğini ispat edemediği takdirde, toplumsal olarak kabul görmeyeceğini, birincil toplumsal konumunu kaybedeceğini ifade etmektedir. Millett (2011: 89) güçsüz erkeklerin kadın durumuna indirgenmesinin ataerkil ideolojinin değişmez törelerinden biri olduğuna dikkat çeker. Hikâyede de Ökkeş'in annesi, oğlunun erkekliğini kanıtlamasını ve eksik erkek olarak eve dönmemesini her şeyden daha önemli görerek, ataerkil toplumsal cinsiyet normlarının erkeğe atfettiği birincil konumun inşasına katılır. Ökkeş'in annesi gelenekleri sorgulamadan kabul eder ve bir sonraki neslin temsilcisi olarak gördüğü oğluna dayatır. Hükmedilenlerin, tahakküm ilişkilerine, hükmedenlerin bakış açısıyla oluşturulan kategorilerle baktığını dile getiren Bourdieu (2014: 55), bu durumun oluşturulan kategorilerin doğalmış gibi görünmesine sebep olduğuna dikkat çeker. Ökkeş'in annesi'nin "İster Cengâveri yitir! İster yoldaşlığını. Lakin bu evin er adını yitirme! Bu ocağın şanına şerefine mukayyet ol. Babanı yitirdikten sonra tek umudumsun, tek can ışığım. Bu evin tek erisin. Bunu unutma" (s. 102) sözleri, erkekliğin önemine vurgu yapan eril bir dil ile söylenmiştir. Postl (2015: 147), kadının mevcut söylemsel ekonomiye katılmasının tek yolunun önceden inşa edilmiş olan eril temsil tarzlarını taklit etmek olduğuna dikkat çeker. Ökkeş'in annesinin sözleri ataerkil toplumsal cinsiyet normlarının erkek için belirlediği töre ve ritüellerin gerçekleştirilmesinin öneminin kadın tarafından onaylanması anlamına gelir.

Ökkeş ile Cengâver adlı hikâyede töreye göre, on beş yaşına girmiş erkeklerin içinde yaşadıkları topluma erkekliklerini ispat etmesi gerekir. Törenin işleyişi, iki erkeğin iki gün boyunca sınanmasını gerektirir. "İlk gün gençlerden biri ağaca bağlanır ve diğeri onu döverek erkekliğini ispatlar. İkinci gün ikisi de ormana salınır ve önceki gün ağaca bağlanan gencin kendisini döveni yakalayarak dövmesi, intikamını alarak erkekliğini ispatlaması gerekir" (Soysal Eşitti 2016: 172). Töreye göre ilk gün ağaca bağlamalık olarak Ökkeş, kurtulmalık olarak Cengâver seçilir.

Ökkeş ilk yumruğu karnında duydu. Başını kaldırdı, gözleri değdi birbirine. İşte o an gözleri kıvılcım aldı Ökkeş'in. O ocak o zaman harlandı. Cengâver'in erliği asılı kaldı havada. Parmakları çözüldü. Ökkeş'in gözleri töreyi, erliği, her şeyi unutturdu Cengâver'e. Can acısı değildi Ökkeş'in gözlerindeki. Bunu en iyi Cengâver bildi. Bu gözler ilk kez böyle bakıyordu kendisine. Anladı ki artık dövdüğü Ökkeş değildi. Cengâver gözlerini kurtardı Ökkeş'ten. Başını öne eğdi (s. 107).

Arkadaşının, acımasızca ve düşmanca duygularla vurması sonucu Ökkeş büyük bir hayal kırıklığı yaşayarak, sessizliğe bürünür. Sancar (2013: 223) şiddetin, iktidarın kaybedilme korkusunun ya da yokluğunun bir göstergesi olarak ifade bulunduğunu söyler. Bu bağlamda Cengâver arkadaşına vurmak zorunda olduğunu yoksa erkekliğini kaybedeceğini, “Seni dövmeye mecburum. Yüreğim dağlansa da, aklım yüreğimle cenge tutuşsa da, yumruğumu törenin buyruğuna vermek zorundayım. Bağışla beni! Erliğim ortada. Ve benden başka onu koruyacak kimse yok” (s. 107) sözleriyle ifade eder. Bourdieu (2014: 64) erkekliğin cinsel ve toplumsal üreme becerisinin ötesinde, savaşma ve şiddet uygulama becerisi olarak da algılandığını söyleyerek, öncelikli olarak bir görev addedildiğine vurgu yapar. Cengâver, çok sevdiği arkadaşını acımasızca döverek törenin gereğini yerine getirmiş olsa da, arkadaşının suskunluğu karşısında ağlayarak, ona kızıp bağırması ve küfür etmesi için yalvarır. “Akşama doğru obalılar gelip iki genci alırlar ve Cengâver’in, Ökkeş’i yerinden kalkamaz, gözünü açamaz hâle gelene kadar dövmesi sayesinde erliğe girişi davullarla zurnalarla kutlanır. Er olmaya hak kazanan Cengâver eğer ertesi gün ormanda, Ökkeş’e yakalanmayıp kaçmayı başarır iki kat er olacak, erkekliğine erkeklik katacaktır” (Soysal Eşitti 2016: 173). Hikâyede erkekliğin ispatının şiddet aracılığıyla gerçekleşmesi, şiddetin erkekler üzerindeki yıkıcı etkisini de örnekler. “Eril şiddet, yaş, sınıf, cinsiyet ve etnisiteye dayalı hiyerarşilerle yapılandırılmış ve en güçlünün kazanacağı biçimde örgütlenmiş bir davranışlar bütünü olarak tanımlanabilir” (Sancar 2013: 216). Eril şiddet aracılığıyla kazanılan mücadele, dostluğun sona erdiği bir hayatı beraberinde getirir. Cengâver’in,

Ah canım Ökkeş, celladın utancı, kurbanın acısından zorluymuş, bunu demek isterim sana. Bağışla beni kardeşim, yüreğine sığınıyorum! Bilirsin severim seni. İnan olsun, yarın beni yakalayacaksın. Yakalayıp yere yıkacaksın! İki kat er olmayacağım Ökkeş! Erliğin bir katı bile canıma yetti! Duymakta mısın Ökkeş (s. 109).

Sözleri ile Ökkeş’e yalvarması, iki erkeği düşmanca hislerle ve şiddet aracılığıyla karşı karşıya getiren töreye ve biten dostluğa yakılan bir ağıttır. Töreyi sorgulayan Ökkeş ise hayatın akışı içinde yıllardır çeşitli vesilelerle birden çok kez sınanarak oluşan dostluklarının kabul görmeyerek, töre aracılığıyla bir kez daha sınavdan geçirilmesinden üzüntü ve utanç duyar. “Sevgiyi, dostluğu, arkadaşlığı, yoldaşlığı yaralayan bir şey vardı bu törede” (s. 110) diyen Ökkeş, şiddet aracılığıyla erkekliği sınayan törede, dostluğun sona ermesine sebep olan bir hainlik olduğunu sezer çünkü töre, Ökkeş ve Cengâver’in arasındaki dostluğu düşmanlığa, sevgiyi ise şiddete dönüştürerek, iki gencin yollarının ayrılmasına sebep olmuştur. İnsanların kötü olmalarının sebebini eziyet görmeleri ile açıklayan Finkelkraut (2012: 84), zulümden kurtulmanın kötülüğü engelleyeceğini ifade eder. Töre, erkeklerin şiddet aracılığıyla toplumsal olarak kabul görmelerini meşrulaştırarak, erkeklik ile şiddet arasındaki ilişkinin normalleştirilmesine sebep olur. Arın (2018: 306)’a göre şiddetin amacı, “erkek egemen düzeni ayakta tutmak, itaat sağlamak, güç dengesizliğini korumaktır.” Şiddet, eril toplumsal cinsiyet normlarına göre erkekliği tanımlayan güç göstergelerinden biri olarak kabul edilir. Eril iktidarın devamlılığın sağlanmasına hizmet eden şiddetin varlığı, erkekler üzerinde yıkıcı bir etkiye sahiptir. Erkekliğin bir parçası olarak kabul edilen şiddet, şiddet gören erkeğin fırsat bulunduğu şiddet uygulayarak mağdur konumdan muktedir konuma geçmesini de beraberinde getirir. Bu durum ise sevgi, arkadaşlık, dostluk gibi kavramların değersizleşmesini sebebiyet verir.

Hikâyedeki erkeklik töresinin iki erkeği karşı karşıya getirerek birini avcı ötekini av olarak görevlendirmesi, erkekliğini ispat etmek üzere yola koyulan avcının, avına karşı merhametsiz olmasını zorunlu kılar. Erkeklikle ilgili üç temel kabul olduğunu ifade eden Bora ve Tol (2009: 825)'a göre ilk kabul, erkekliğin biyolojik olarak erkek olmakla sınırlı olmadığıdır. İkincisi, erkekliğin mağduru sadece kadınlar değil aynı zamanda erkeklerdir. Üçüncüsü ise, erkekliğin temel nirengisi kadın olma hali değil, erkek olamama halidir. Hikâyede Ökkeş erkekliğini kanıtlamak istese de, arkadaşı Cengaver'i dövme istemez. Arkadaşının attığı ilk yumrukla dostluklarını sona erdirdiğini bilir ancak hiç değilse birlikte geçirdikleri hayatlarının anısına sahip çıkarak, dostluklarını sonsuza kadar yüreğinde taşımak ister. Gençliklerini beraber geçirdikleri yerlerde onu aramayarak yüreğinin töresine uyduğunu ve böylece anılarını kirletmeyeceğini düşünür. Ökkeş, törenin gereklerini yerine getirerek erkek olduğunu kanıtlamak ve annesinin başını önüne eğdirmemek için Cengaver'in peşine düştüğünde ise, yüreğinin töresini yitirdiğini bilir. Erkek Kurtuluşçuluğu (men's liberationism) görüşünün, erkeklerin de ataerkillikten zarar gördüğü düşüncesini savunduğunu dile getiren Bozok (2015: 272), bu görüşün, erkeklerin de en az kadınlar kadar ataerkillikten mağdur olduğuna dikkat çektiğini söyler. Bu bağlamda ataerkilliğin, erkeklerin sağlıklı duygusal ilişkiler kurmasına engel olan, maçoçluk, sertlik, güçlü görünmek ve şiddet taraftarı olmak gibi zorunluluklarla değer gördüğüne ve bu sebeple erkekliği özünden uzaklaştıran bir toplumsal yapı olduğuna işaret edilir. *Ökkeş ile Cengâver* adlı hikâyede de ataerkil töreler tarafından belirlenen toplumsal normların erkeğin kendisi olmasına ve kendisini ifade etmesine olanak vermeyen yapısına dikkat çekilerek, erkeklik törelerinin kişilerin kendileri olmalarının önünde bir engel olduğu ifade edilmiştir.

Kasım ile Nâsır adlı hikâyede de, geleneksel hayatın ve ataerkil düzenin korunması ve devam ettirilmesinde önemli bir işleve sahip olan törelerin değiştirdiği hayatlar söz konusu edilmiştir. Hikâyede töre, insanların yaşam akışı üzerinde belirleyici bir etkiye sahiptir. Törenin gereklerinin yerine getirilmemesi ise insanların cezalandırılmasına sebep olur. Hazer Bey babasına başkaldırarak töreye karşı çıkar. Mutlak bir itaatsizlik addedilen bu olay, onun tüm soyunun lanetlenmesine sebep olur. Ataerkil toplumsal cinsiyet normları erkeğin töreye ve babaya mutlak itaatini önceler. Törelerin hâkim olduğu toplumsal yapılarda kişilerin bağımsız karar vermeleri, toplumsal yapı için büyük bir sorun oluşturur. Bu nedenle töreye uymayan kişiler, dışlanırlar ve cezalandırılırlar. “İnsanlığın tarihi biraz da düşmanlığın tarihi galiba (...) Hep bizler ve ötekiler var. Hep bir ‘İLE’ ikilisi var. Düşmanlıkların temelinde ise insanın bir türlü kendi olamayışının sancısı yatıyor... Kendi olamayan insan her şey oluyor, olabiliyor” (s. 165). Törelerin kuşatıcılığı altında, babanın yasasına mâhkum edilen erkeklik rolleri, erkeklerin sadece belirli toplumsal normlar dahilinde yaşamasına izin vererek kendileri olmalarını engeller.

Kasım ile Nâsır adlı hikâyede iki kardeşin, törenin gerekli gördüğü ölümcül cenge tuttuğu görülür. Nâsır töre gereği kardeşinin dul karısı ile evlenir ancak kardeşi geri döndükten sonra, törenin emrettiği üzere karısı için bir cenge girmek zorunda kalır. Töre iki kardeşten birinin ölüme gitmesini emreder. “Avluya çizilen geniş dairenin tam ortasında karşı karşıya duruyorlar. Kardeş ve düşmanlar şimdi” (s. 125). Töre gereği kardeşlerden biri ölecek diğeri kardeş katili olacaktır. Hikâye aracılığıyla erkeklerin de ataerkil normlar tarafından kuşatıldığına ve kendilerini ifade edecek alan bulamadıklarına vurgu yapılır. Ataerkil normlar erkeğe birincil, kadını ikincil toplumsal konum atfetmeler de, normların erkekler için de sınırsız bir özgürlük

alanı tanımadığı görülür. Erkeklerin yaşam biçimleri, davranışları ve düşünme yapıları ataerkil iktidar normlarının etkisinde şekillenir.

Sevdalanmak erkeği zayıf düşürür. Sevmek kadın işidir. Erkeğe korumak, himaye etmek düşer. Erkek de sever elbet, lakin ailesini, kavmini, atlarını, silahlarını, savaşı, kan akıtmayı sever. Düşmanını da düşmanca sever. Kimi erkekler iyi dokunmuş halıları, iyi dövülmüş bakırları da severler. Erkek yüreğini yalnızca cesaret, yiğitlik, gözüpeklik ve adalet duygusu gibi duygular doldurmalı. Her erkek kahramanlık hikâyelerine gönül düşürmeli (ss. 129-130).

Erkeğin yaşam alanının ataerkil toplumsal cinsiyet normları tarafından belirlendiği vurgulanan hikâyede erkeklerin de özgür bir yaşam alanına ve kendilerini ifade etme olanağına sahip olmadıkları üzerinde durulur.

4. Öteki Erkek Karşısında Verilen Eril İktidar Mücadelesi

Binali ve Temir adlı hikâyede, kendi benliklerine değer vererek ötekini alt etmeye çalışan Binali ve Temir'in eril iktidar mücadelesi anlatılır. Kimsesiz Temir erken yaşta ailesini kaybeder ve onların yokluğunda yalnızlık duygusuyla mücadele ederek hayatta kalmayı başarır. Dağlarda ve ormanlarda yaşayan Temir, bir gün ormanda yaralı bir adam bulur ve onu yaşadığı ine getirir. Bu adam dağların en güçlü eşkıyası olan Binali'dir. Temir onu iyileştirmek için elinden geleni yapmıştır ancak Binali ona minnet etmez. Bu durum Temir'i çok kızdırır ve bakıma ihtiyaç duyan Binali ancak Temir'e itaat ederse hayatta kalabileceğini anlar ve onun isteklerini yerine getirmeye başlar. Temir, Binali'nin erkekliğinin kendisi tarafından söylenen sözlerle aşağılanmasını ister. Binali'nin erkekliğinin kendi ağzından aşağılanması, öfkeye kapılmasına sebep olur. Mağaradan kaçan Binali Temir'i bulur ve kendisine yaptıklarının intikamını almak ve kaybettiği erkekliğini yeniden kazanmak için ona karşı büyük bir şiddet gösterse de Temir, Binali'nin önünde eğilmez. Binali dayağın etkisiyle yaralanan Temir'e acır ve onu iyileştirir. Temir'in zayıf noktasının sevgi eksiliği olduğunu fark eden Binali, ona vereceği sevgi ile aralarındaki savaşı kendisinin kazanacağını düşünür fakat bu durumu fark eden Temir, Binali'yi öldürür.

Yalnız yaşayan Temir ormanda bulduğu Binali'yi iyileştirmek için yaşadığı mağaraya götürdüğünde ilk kez öteki ile karşılaşmış olmanın heyecanını duyar. İnsanın sadece bir oluş olduğunu ifade eden Elçik (2015: 263), insanın varolması için başkasının yüzüne ya da bedenine ihtiyacı olduğunu söyler. Temir'in Binali karşısındaki heyecanı da, ötekine özlem duyması ve varlığını öteki aracılığıyla görünür kılma arzusuyla açıklanabilir. Levinas'ın "ben" ve "öteki" kavramları ile ilgili söylediklerinden hareketle Esen (2012: 195-196), insanının tek başına ya da başkası ile yaşaması arasında fark olduğunu ifade eder. Totaliter bir dünya görüşünü yansıtan 'ben'in tüm dünyayı hakimiyeti altına alma arzusu ve 'ben'e atfedilen yıkılmaz konum, başka birinin varlığının fark edilmesiyle ve onun bir 'öteki' olduğunun ayırt edilmesiyle sarsılır. Bu fark ediş, kendinin de başkasının gözünde bir 'öteki' olarak algılandığı gerçeği ile yüzleşmeyi de beraberinde getirir. Kişinin bencil dünyasının yıkılmasını ve ötekine karşı sorumluluk duygusu hissetmesini sağlayan bu yüzleşme, bencil hayatı engelleyerek kişinin insan olduğunun fark etmesine imkân verir. Temir, ilk kez karşılaştığı öteki ile ilgili sorumluluk alarak, değişmeye çalışır ancak Binali'nin uyanması ve Temir'in yaptığı iyilikleri yok sayması, Temir'i öfkelenendirir. "İyileşmek de, sevinmek de, hatta Temir'in onu bulup kurtarması da, ona

bakması da, sağaltması, iyileştirmesi de en doğal hakkıymış gibi davranıyor Binali. Hayat hakkıymış gibi davranıyor. Hayatın tüm nimetleri hakkıymış gibi davranıyor” (s. 187). Binali'nin, Temir'in varlığını aşağılayan davranışları ikili arasında başlayacak eril üstünlük mücadelesinin ilk aşamasını temsil eder. Temir, namı herkesçe bilinen bir çoban olduğunu söylediğinde, Binali onunla alay eder. Kendisinin Binali olduğunu söyler. Binali, insanlarda korku ve hayranlık uyandıran bir eşkıyadır. “Binali'nin efsanesinde hemen her delikanlının erkekliğini tehdit eden, küçük düşüren bir şey vardı” (s. 192) Binali'nin toplum tarafından kabul gören üstün bir erkeklik konumunun temsilcisi olması, diğer erkekleri küçümseme hakkını kendinde bulmasını, kendinden başka hiçbir erkeğin erkekliğini kabul etmemesini beraberinde getirir. Beauvoir (1980: 19), bir öznenin kendini ortaya koyması için başka öznelerle karşı koyması gerektiğini, bu yolla kendini temel varlık, ötekini ise temel olmayan varlık yani nesne durumuna koymak istediğini ifade eder. Hikâyede Binali'nin de her fırsatta kendi erkekliğini vurgulayan davranışları, Temir'i nesneleştirmeye yöneliktir. “Dünyaya ve dağlara ve insanlara mülküymüş gibi davranmıştı hep. Bu dağlar, bu dünya hak ettiği bir şeydi, bileğinin hakkıyla kazanmıştı tüm dünyayı. Hükmetmenin sonsuz ve sınırsız gücünü duymadan yaşayamıyor, var olamıyordu” (s. 191) sözleriyle Binali'nin iktidarın sınırsız gücü ile varoluşunu anlamlandığına işaret edilir. Hikâyede Binali, tüm erkekler tarafından ulaşılmak istenen eril iktidar konumunun bir temsilcisidir. İktidarın bireyler arasındaki bir ilişki türü olduğuna dikkat çeken Foucault (2011: 55), iktidar sahiplerinin başka insanların davranışlarını belirleyebilme gücüne sahip olduklarını belirtir. Bu bağlamda Binali'nin varlığıyla diğer erkekleri erillik kaybına uğrattığı, hem korkulan hem de hayranlık duyulan bir erkek olduğu görülür.

Hikâye, Binali ve Temir'in öteki ile ilişki kurmayı bilmemesini ve ötekini daima kendini erillik kaybına uğratacak bir düşman olarak görmesini anlatır. Oysa Beauvoir (1980: 169), insanı içkinlikten kurtaracak ve varlığını gerçekleştirmesine, kendini aşkınlık ile ortaya koymasına izin verecek olan şeyin öteki insan varlığı olduğunu söyler. Yaralı olan Binali hayatta kalmak için Temir'e muhtaçtır ve bu durum onun ilk defa bir başka erkeğin iktidarını kabul etmesi ve başka bir erkek karşısında boyun eğmesi anlamına gelir.

Göstergeler sahiplerinin eksikliğini gidermez ancak eksikliğin yansıtılmasında bir araç olarak kullanılırlar. Somay (2012: 28) iktidarı yansıtan bir araç olarak kullanılan bu göstergeler ortadan kalktığında, geriye “ışkence”, “dayak” ya da “savaş”ın kaldığına dikkat çeker. Hikâyede fallusun göstereni olarak yer alan silahını yitiren eşkıya Binali, silah aracılığıyla sahip olduğu, erkeklik gücünü ve iktidarını da kaybeder. Her şeye sahip olma, her şeyin üzerinde olma, her şeyi yönetme arzusu olan fallus, bu yönüyle iktidara karşılık gelir. Chanter (2015: 98), iktidarı sembolize eden fallusun, anlamlandırma sisteminin hâkim göstereni olduğunu ve bu sistemi sembolize etmeye başladığını vurgular. Binali, ayılır ayılmaz silahını sorar. Bu durum onun kendi benliğini silah aracılığıyla tamamladığının bir göstergesidir. Temir, ona güvende olduğunu söylese de Temir oradan ayrılınca silahını arar. Durumu fark eden Temir sinirlenir ve silahın üstüne işer. Temir'in davranışı, fallusu sembolize eden silahın yok sayılmasıyla silahın sahibinin iktidarının yok sayılmasını ve erkeklik inşasının yıkılmasını beraberinde getirir. “Dağların en namlı eşkıyası, adıyla köy titreten, herkesin korkusu Büyük Binali'nin silahı değil mi? Binali'yi Binali yapan silah” (s. 194)! Binali'nin tüm erkeklerin üzerinde kurduğu tahakkümün simgesi olan silah, Temir'in eylemiyle değersizleştirilerek, Binali'nin iktidarını yitirmesinin sembolü haline getirilir. “Ben bu dağların Köroğlusuyum” (s. 199) diyen Temir,

kendi varlığını kolektif hafızada güçlü erkekliğin simgesi olan Koroğlu'na eklenerek ifade eder ve kimseden korkmadığını, iktidarın kendisinde olduğunu vurgular. Bu sözler üzerine Temir'le alay eden Binali, Temir'in şiddetine uğrar. Ünsal (2018: 59), iktidarın kısmen de olsa şiddetin elde tutulduğunun gösterilmesiyle temsil edildiğini söyler. Hikâyede de şiddet, Temir'in Binali karşısındaki eril iktidarını yansıtan bir simge olarak kullanılmıştır. Binali, Temir'in iktidarını kabul etmesiyle ilk defa bir başka erkeğin davranışları altında ezilir. Temir ise şiddet aracılığıyla eril üstünlüğü kabul ettirinceye dek durmak bilmez. “Şiddetin amacı, erkek egemen düzeni ayakta tutmak, itaat sağlamak, güç dengesizliğini korumaktır” (Arın 2018: 306). Temir de şiddet aracılığıyla hissettiği üstünlük duygusunu kaybetmemek için, Binali'ye sürekli şiddet uygular. Binali ile Temir'in aralarındaki ilişkinin merkez ögesini şiddetin oluşturduğu söylenebilir. Yaşadıklarına dayanamaz hale gelen Binali, Temir'e kendisini vurması için yalvarsa da Temir onu vurmaz.

-Zalimin kanlısı, yoksulun yanlısı söyle bakalım bana: Bu dağların en büyüğü kim?
Binali mi Temir mi?

-Temir, ağam

-Temir istese Binali'nin leşini yere sermez mi?

-Serer ağam

-Hah şöyle, al bakalım şu bir tas sütü, bir lokma dürümü it!

-İtim ağam (ss. 205-206).

Temir karşısında erkekliği daima aşağılanan Binali, Temir'den bir gün intikam alacağını düşündüğü için onun isteklerine karşı çıkmaz. Ayrıca Temir'in kendisine yaptıklarını ve ona yalvardığını kimsenin görmediğini bu sebeple Temir'i öldürdüğünde hem intikamını hem de yitirdiği erkekliğini geri alacağını düşünür. Dış dünyaya karşı inşa edilen erkeklik, kaybedilmemesi gereken bir toplumsal konumdur. “Her ikisi de kendi beninden başka bir benin varlığına, ötekine katlanamayan Binali ve Temir'in girdikleri cenk, varlığını ve erkekliğini ispat etmenin ve eril üstünlüğünü karşındakine kabul ettirmenin mücadelesi üzerine kurulmuştur” (Soysal Eşitti 2016: 186). Binali iyileşip mağaradan kaçtığında, dışarıda Temir'i yakalar ancak Temir ona yalvarmaz. Temir “(b)ir can için, küçük bir can için yalvarmam ben. Kimseye yalvarmam. Adam olan yalvarmaz, it olan yalvarır” (s. 220) diyerek, Binali tarafından yakalandığında cengin galibinin kendisi olduğunu söyler. Zor bir durumda kalan herkesin kendisi gibi yalvaracağını düşünen Binali, kaybedecek hiçbir şeyi olmayan Temir'in Binali'nin yaptığı işkencelere dayanması ve ona yalvarmaması karşısında şaşırır. “Biliyor ki öldürmek yetmeyecek ona... Öldürmek Binali'nin onurunu kurtarmayacak; tersine eksiltecek. Öfkesine yenilip öldürürse eğer, bu piç leşiyle birlikte bir başka şeyi de alıp götürecektir Binali'den, ölüsüyle birlikte alıp götürecektir” (s. 217). Binali'nin Temir karşısında yenik düşen erkekliği, onulmaz bir yara alır. İktidarın erkekte beklediği davranış kalıplarını yerine getiremeyen erkeklerin toplumsal olarak kabul edilmedikleri görülür (Soysal Eşitti 2020: 113). Temir'e yalvaran, dediklerini kabul ederek ona itaat eden Binali, eril iktidarını ve erkekliğini kaybetmiştir. Bir can için Binali'ye yalvarmayacağını söyleyen Temir, Binali'nin intikam almasına ve yıkılan erkekliğini yeniden inşa etmesine izin vermez.

Yaşamın içinde karşılaşan iki bilinç tanınmayı arzulayarak bir ölüm kalım savaşına girerler. Hayatını riske atan ve salt yaşamayı önemsiz gördüğünü ispatlayan bilinç, efendi; ölüm korkusuna kapılıp ötekinin karşısında geri adım atan bilinç köle olacaktır. Hayatını riske atmak yaşamın üzerine çıkmak, bir canlıdan ibaret olmadığını göstermektir (Direk 2014: 39).

Binali'ye yalvarmadığı sürece, onun erkekliğini geri kazanamayacağını düşünen Temir, işkenceye dayanır. Binali, yaralı Temir'i bir ağaca bağlayarak tek başına bırakır. Temir bir kere daha hayatta hiç kimsesinin olmadığı gerçeğiyle ve yalnızlığıyla yüz yüze gelir. "Ben yalvardıysam, yakardıysam; koruduğum, sakındığım, esirgediğim bir şey vardı. Adımı, namımı, erliğimi koydum ortaya. Bir parça daha yaşamak için o mağaranın karanlığında hepsinden vazgeçtim" (s. 224) diyen Binali ise yenildiğini kabul eder. Ertesi gün Temir'in yanına gittiğinde onun öldüğünü sanır ve içini pişmanlık duygusu kaplar. Temir'i mağaraya götürerek iyileştirmeye çalışır. Hayatını tek başına geçiren Temir, kendisine inşa ettiği erkeklik zırhı içinde yalnızlık duygusuyla baş etmeye çalışmıştır. Binali'nin sevgiyle muamele ettiği Temir, yaşayamadığı çocukluğuna geri döner. Binali bu durumun Temir'i zayıf düşürdüğünü fark ettiğinde, onun zayıf noktasını bulmanın ve bu yolla onun üzerinde üstünlük kurmanın hazzını yaşar. Temir, Binali'nin sevgi aracılığıyla üzerinde tahakküm kurarak onu güçsüz düşürdüğünü ve yavaş yavaş öldürdüğünü anladığında Binali'yi öldürür. "Binali'nin sevgisi, iki ayrı benliğin bir olmasına değil; aksine şiddetin sevgiye dönüşerek öteki üzerinde iktidar kurmasına yöneliktir" (Soysal Eşitti 2016: 187). Hikâyede Binali ve Temir arasındaki iktidar mücadelesinde, Temir'in sevgiye de şiddete de boyun eğmedi ve mücadelenin galibi olduğu görülür.

SONUÇ

Murathan Mungan'ın 1986 yılında yayımladığı *Cenk Hikâyeleri* adlı hikâye türündeki eserinde yer alan *Şahmeran'ın Bacakları*, *Ökkeş ile Cengâver*, *Kasım ile Nâsır*, *Binali ile Temir*, adlı hikâyeler toplumsal cinsiyet eleştirisi ile incelenerek, eril toplumsal cinsiyet normlarının hikâyelerdeki erkekler üzerindeki etkileri irdelenmiştir. Genel kanının aksine, toplumsal cinsiyet normları sadece kadınların değil erkelerin üzerinde de baskı kurar. Erkeği birincil konuma yerleştiren toplumsal cinsiyet normları bunun karşılığında erkeğin belirli davranış kalıpları içinde hareket ederek var olan yapının devamlılığının sağlanmasına hizmet etmesini bekler.

Toplumsal yapıda erkeklik ile ilgili değerlerin kültür, ahlak, tarih, gelenek, görenek gibi etkenler çerçevesinde oluştuğu görülür. Murathan Mungan'ın *Cenk Hikâyeleri* adlı kitabındaki erkeklik temsillerinden hareketle yapılan çalışmada, erkeklerin eril toplumsal cinsiyet normları tarafından belirlenen kuşatılmışlıklar içinde yaşadıkları, daima erkekliklerini kaybetmekten korktukları, diğer erkeklerle rekabet ilişkisi içinde çoğu zaman düşmanca hislerle hareket etmek zorunda kaldıkları, törelerin egemenliğinde ataerkil yapılanmalar içinde kendi benliklerini bulamadıkları görülmüştür.

KAYNAKLAR

- Akis, Y. Özakin Ü. ve Sancar S. (2015). Türkiye'de Feminizm ve Kadın Hareketi. Cogito, 58, ss. 245-258. İstanbul: YKY.
- Arın, C. (2018). Kadına Yönelik Şiddet. Cogito, 6-7, ss. 305-312. İstanbul: YKY.

- Beauvoir, S. (1980). Kadın Genç Kızlık Çağı I, (B. Onaran, Çev.). İstanbul: Payel Yayınevi.
- Bora, T. ve Tol, U. (2009). Siyasal Düşünce ve Erkek Dili Erkeklik Yoklaması. (T. Bora ve M. Gültekin, Ed.), Modern Türkiye'de Siyasi Düşünce Dönemler ve Zihniyetler, 9 içinde (ss. 825-836). İstanbul: İletişim Yayınları.
- Bourdieu, P. (2014). Eril Tahakküm (B. Yılmaz, Çev.). İstanbul: Bağlam Yayıncılık.
- Bozok, M. (2015). Feminizmin Erkekler Cephesindeki Yankısı: Erkekler ve Erkeklik Üzerine Eleştirel İncelemeler. Cogito, 58, ss. 269-284. İstanbul: YKY.
- Chanter, T. (2015). Psikanalitik ve Post-Yapısalcı Feminizm ve Deleuze. Cogito, 58, ss. 93-129. İstanbul: YKY.
- Direk, Z. (2005). Sunuş. Zaman ve Başka (Ö. Gözel, Çev.). ss. 7-44, İstanbul: Metis Yayınları.
- (2014). Butler ve Hegel: Arzu, Tanınma ve Akrabalık. Cogito, 65-66, ss. 37-50. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Elçik, G. (2015). İğdiş Edilmiş Güzellik. Cogito, 58, ss. 259-267. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Esen, N. (2012). Modern Türk Edebiyatı Üzerine Okumalar. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Finkelkraut, A. (2012), Sevginin Bilgeligi (A. Ekmekçi, Çev.). İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Foucault, M. (2015). Cinselliğin Tarihi (H. U. Tanrıöver, Çev.). İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Millett, K. (2011). Cinsel Politika (S. Selvi, Çev.). İstanbul: Payel Yayınevi.
- Mungan, M. (2011). Cenk Hikâyeleri. İstanbul: Metis Yayınları.
- Postl, G. (2015). Tekrar Etme, Alıntılama, Altüst Etme Irigaray'ın Taklit Kavramının Politikası. Cogito, 58, ss. 146-158. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Sancar, S. (2013). Erkeklik: İmkânsız İktidar. İstanbul: Metis Yayınları.
- Saygılı, İ. (2016). Hasedim olmadan asla. Psikeart, 45, ss. 18-21.
- Somay, B. (2012). Bir Şeyler Eksik. İstanbul: Metis Yayınları.
- Soysal Eşitti, A. (2016). Murathan Mungan'ın Hikâye ve Romanlarında Toplumsal Cinsiyet Eleştirisi. Basılmamış Doktora Tezi, Ardahan Üniversitesi, İstanbul.
- Soysal Eşitti, A. (2020). Kürk Mantolu Madonna'da Eril İktidarın Yansımaları. Hacettepe Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi (HÜTAD), 32, ss. 111-136.
- Ünsal, A. (2018). Genişletilmiş Bir Şiddet Tipolojisi. Cogito, 6-7, ss. 29-36. İstanbul: YKY.